

Наукoвi пeпeкeмiвy
Видaвчoвa гpупa

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

*v rámci publikační skupiny
Scientific Publishing Group*

*Svazek XV mezinárodní
kolektivní monografie*

Česká republika
2022

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Česká republika)
Středoevropský vzdělávací institut (Bratislava, Slovensko)
Národní institut pro ekonomický výzkum (Batumi, Gruzie)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazachstán)
Batumi School of Navigation (Batumi, Gruzie)
Regionální akademie managementu (Kazachstán)
Veřejná vědecká organizace „Celokrajinské shromáždění lékařů ve veřejné správě“ (Kyjev, Ukrajina)
Nevládní organizace „Sdružení vědců Ukrajiny“ (Kyjev, Ukrajina)
Univerzita nových technologií (Kyjev, Ukrajina)

v rámci publikační skupiny Publishing Group „ Vědecká perspektiva “

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XV mezinárodní kolektivní monografie

Česká republika
2022

International Economic Institute s.r.o. (Czech Republic)
Central European Education Institute (Bratislava, Slovakia)
National Institute for Economic Research (Batumi, Georgia)
Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)
Batumi Navigation Teaching University (Batumi, Georgia)
Regional Academy of Management (Kazakhstan)
Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of Doctors of
Sciences in Public Administration" (Kyiv, Ukraine)
Public Organization Organization "Association of Scientists of
Ukraine" (Kyiv, Ukraine)
University of New Technologies (Kyiv, Ukraine)

within the Publishing Group "Scientific Perspectives"

MODERN ASPECTS OF SCIENCE

15- th volume of the international collective

monograph

Czech Republic

2022

UDC 001.32: 1/3] (477) (02)

C91

Vydavatel:

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.
se sídlem V Lázních 688, Jesenice 252 42
IČO 03562671 Česká republika
Zveřejněno rozhodnutím akademické rady

Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. (Zápis č. 1/2022 ze dne 1.10.2022)

Monografie jsou indexovány v mezinárodním vyhledávači
Google Scholar

Recenzenti:

- Karel Nedbálek** - doktor práv, profesor v oboru práva (Zlín, Česká republika)
Markéta Pavlova - ředitel, Mezinárodní Ekonomický Institut (Praha, České republika)
Yevhen Romanenko - doktor věd ve veřejné správě, profesor, ctěný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Iryna Zhukova - kandidátka na vědu ve veřejné správě, docentka (Kyjev, Ukrajina)
Oleksandr Datsiy - doktor ekonomie, profesor, čestný pracovník školství na Ukrajině (Kyjev, Ukrajina)
Jurij Kijkov - doktor informatiky, dr.h.c. v oblasti rozvoje vzdělávání (Teplice, Česká republika)
Vladimír Bačišin - docent ekonomie (Bratislava, Slovensko)
Peter Ošváth - docent práva (Bratislava, Slovensko)
Oleksandr Nepomnyashy - doktor věd ve veřejné správě, kandidát ekonomických věd, profesor, řádný člen Vysoké školy stavební Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Vladislav Fedorenko - doktor práv, profesor, DrHb - doktor habilitace práva (Polská akademie věd), čestný právník Ukrajiny (Kyjev, Ukrajina)
Dina Dashevskaya - geolog, geochemik Praha, Česká republika (Jeruzalém, Izrael)

Tým autorů

C91 Moderní aspekty vědy: XV. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. str. 435

Svazek XV mezinárodní kolektivní monografie obsahuje publikace o: utváření a rozvoji teorie a historie veřejné správy; formování regionální správy a místní samosprávy; provádění ústavního a mezinárodního práva; finance, bankovníctví a pojišťovnictví; duševní rozvoj osobnosti; rysy lexikálních výrazových prostředků imperativní sémantiky atd.

Materiály jsou předkládány v autorském vydání. Autoři odpovídají za obsah a pravopis materiálů.

OBSAH

PŘEDMLUVA	10
------------------	----

ODDÍL 1. VEŘEJNÁ SPRÁVA, SAMOSPRÁVA A STÁTNÍ SPRÁVA

<i>§1.1 НА УКРАЇНІ ПОВИННО З'ЯВИТИСЯ ПОДВІЙНЕ (МНОЖИННЕ) ГРОМАДЯНСТВО</i> (Романенко Є.О., Національний авіаційний університет)	11
--	----

<i>§1.2 КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК «М'ЯКА СИЛА»: КЛЮЧ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ</i> (Кащенко Н.В., Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»)	31
---	----

ODDÍL 2. EKONOMIKA A ŘÍZENÍ PODNIKU

<i>§2.1 EXPLORATION OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT MODE IN CHINESE UNIVERSITY</i> (Nazarenko I., Sumy National Agrarian University, Li Wei, Sumy National Agrarian University Hou Anyu, Henan Institute of Science and Technology)	44
---	----

<i>§2.2 ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА</i> (Калініченко З.Д., Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Перетяцько К.О., Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Савчук Д.Ю. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)	58
---	----

ODDÍL 3. PRÁVO

§3.1 ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ВИДОБУТКУ ДОРОГОЦІННОГО КАМІННЯ ОРГНОГЕННОГО УТВОРЕННЯ (Удовенко Ж.В., Національний університет «Києво-Могилянська академія», Пустовойтова Я.В., Головне управління Національної поліції в Київській області) 71

§3.2 ДОТРИМАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ НСРД, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ (Хараберюш І.Ф., Маріупольського державного університету, Лісовий О.О., Маріупольського державного університету) 83

ODDÍL 4. PSYCHOLOGIE, PEDAGOGIE, VZDĚLÁVÁNÍ, FILOZOFIE A FILOLOGIE

§4.1 CORRECTION OF WHISTLING PRONUNCIATION DISORDERS IN OLDER PRESCHOOL CHILDREN WITH MENTAL DEVELOPMENT DELAY BY MEANS OF INTERACTIVE SPEECH THERAPY GAMES: THEORETICAL FUNDAMENTALS (Bocheliuk V.Yo., «Zaporizhzhia Polytechnic» National University, Panov M.S., Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational Rehabilitation Academy» of Zaporizhzhia Regional Council, Zhadlenko I.O. Municipal Institution of Higher Education «Khortytsia National Educational Rehabilitation Academy» of Zaporizhzhia Regional Council) 94

- §4.2 *ДОСТУПНОСТЬ ИНФОРМАЦИИ ДЛЯ ЛИЦ С НАРУШЕНИЯМИ ЗРЕНИЯ И СЛУХА: ОПЫТ УКРАИНЫ* (Афузова А.В., Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова
Войтюк Ю.А., Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова
Серпутько А.П., Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова,
Горлачев А.С. Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова) 107
- §4.3 *ГУМАНІСТИЧНИЙ СВИТОГЛЯД МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ* (Бондар Г.О., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини) 125
- §4.4 *ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СФЕРИ* (Бондарчук О.Ю., Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова) 145
- §4.5 *ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ДОШКІЛЛЯ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СЬОГОДЕННЯ* (Калічак Ю.Л., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка) 158
- §4.6 *ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ* (Кондрацька Г.Д., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка) 194
- §4.7 *РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНИХ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ПО ЗОРУ* (Костенко Т.М., Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України) 210

- §4.8 РОЛЬ КЕРІВНИКА ПІДРОЗДІЛУ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ (Мірошніченко В.І., Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького) 225
- §4.9 ОСВІТНЯ ВИСТАВКА ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ ГРОМАДСЬКИХ ВІРОСПОВІДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СИСТЕМІ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ (Остряньська О.А., Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Бринь Л.І., Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Сіданіч І.Л., Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України) 237
- §4.10 ЦИФРОВИЙ ФОРМАТ ОБРАЗОТВОРЕННЯ: ФАХОВА ПІДГОТОВКА СУЧАСНОГО МИТЦЯ (Пічкур М.О., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини) 295
- §4.11 ОБОЛИВОСТІ ВПЛИВУ ПСИХОЛОГІЧНИХ СТРЕСОРІВ НА СПОРТСМЕНІВ ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ РІЗНИМИ ВИДАМИ ЄДИНОБОРСТВ (Полянничко О.М., Київський університет імені Бориса Грінченка, Кулаков Б.С., Київський університет імені Бориса Грінченка) 311
- §4.12 СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ДО ПРОБЛЕМИ МАНІПУЛЯЦІЇ СВІДОМІСТЮ (Рябініна М.А., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини) 321

§4.13 СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЦІННІСНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ 333
(Столяренко О.В., Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, Столяренко О.В., Вінницький національний технічний університет, Магас Л.М., Вінницький національний технічний університет)

§4.14 КУЛЬТУРНИЙ КОД ЯК МАРКЕР ІДЕНТИЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ) 354
(Яловенко О.В., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Прокоф'єва М.О., Національний авіаційний університет, Сабітова А.П., Національний авіаційний університет)

ODDÍL 5. MARKETING

§5.1 ADVERTISING AND PR METHODS OF PROMOTING UKRAINIAN CHILDREN'S PUBLISHERS 371
(Fisenko T.V., National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute")

ODDÍL 6. EKOLOGIE

§6.1 MAIN APPROACHES TO SOLVING SOLID WASTE MANAGEMENT PROBLEMS 406
(Yorkina N.V., Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky, Cherniak Ye.B., Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky, Tarusova N.V., Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University)

§4.13 СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЦІННІСНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ (Столяренко О.В., Столяренко О.В., Магас Л.М.)

Вступ. Для сучасної педагогічної науки характерним є пошук, обґрунтування і впровадження таких засад освітнього простору, де формування ціннісного ставлення до людини займе чільне місце у розв'язанні проблем духовного розвитку особистості, забезпеченні ефективних умов її соціалізації та підготовки до самостійного життя у змістовній виховній роботі в умовах освітнього закладу.

Ми живемо на переломному етапі духовного розвитку людства. Адже попередня епоха характеризувалася як найвищими досягненнями людського духу, так і найважчими випробуваннями для культури, її знеціненням та знелюдненням самого творця. Не було, мабуть в історії періоду, який породив би такі різючі суперечності в соціальному розвитку. З одного боку – це яскравий прояв тенденції в переосмисленні самого способу життя, пошук справедливих форм людського співіснування, пильна увага суспільної думки до морально-етичних проблем розвитку особистості, а з іншого – небували за масштабами замах на культуру, сліпа ненависть до неї, намагання заперечити духовне життя людини як самостійне явище, підпорядкувати його етнічним, ідеологічним і політичним інтересам. З одного боку – непинний прогрес науки, техніки, освіти, пошуки нових методів і форм теоретичної думки, комунікації, формування духовності, запровадження новітніх інформаційних засобів, жанрів мистецтва, посилення уваги до внутрішнього світу особистості, філігранне відображення його в шедеврах літератури, музики, архітектури, живопису, кіно, а з іншого – різюче

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XV mezinárodní kolektivní monografie

відчуження людини від культурних надбань, загальнолюдських цінностей, духовного спадку минулих поколінь, поширення проявів бездуховності, масових сурогатів культури. Вражаючі суперечності культурного розвитку були породжені самою історією. Початок третього тисячоліття – період випробувань людського духу та й самої цивілізації на виживання, граничних духовних злетів чи падінь. Відчутний трагізм історії нашого часу полягає, насамперед, у нарощенні відриву матеріальних, зовнішніх об'єктивованих форм буття від культурного прогресу – розвитку системи людських цінностей і смислів. Тому такої значної ваги набуває розуміння загально філософського змісту категорії «цінності», визначення системи цінностей та їх ролі в загальній стратегії гуманістичного виховання у ціннісній педагогіці.

Виклад основного матеріалу. Вагомі дослідження у сфері духовно-моральних цінностей та ціннісних орієнтацій молоді представлені в працях В. Алексєєвої, В. Анненкової, І. Бежа, Т. Бутківської, О. Вишневого, Н. Гусякової, О. Завгородньої, П. Ігнатенка, Л. Крицької, Н. Нікандрова, І. Симоненка. Ми ж розглядаємо категорію «цінності» як наукову проблему у філософському, соціально-психологічному, педагогічному вимірах. В умовах оновлення духовної культури переглядаються традиційні, звичні у вітчизняній педагогіці форми, методи і сам зміст морального виховання молоді. Про це свідчать дослідження сучасних науковців і практиків з проблем формування духовно-моральних цінностей школярів, розвитку їхньої духовності (Ю. Азаров, О. Безверна-Хомерікі, Л. Бойко, Б. Братусь, О. Вишневський, М. Казакіна, Є. Квятковський, І. Колеснікова, П. Кононенко, В. Лях, І. Матюша, Н. Нікандров, Ж. Омельченко, Л. Попов, В. Скиба,

Ф. Стефанюк, А. Сущенко, С. Тищенко, Н. Трофімова). Розгляд проблеми ціннісних орієнтацій потребує аналізу концептуальних засад виховання громадянина в розрізі глобальних гуманістичних тенденцій, захисту прав, створення комфортних умов життєвляштування на основі ціннісного ставлення до людини.

Проте, аналіз наукових досліджень і шкільна практика переконують, що ціннісне ставлення до людини ще не стало пріоритетним у системі цінностей і відносин у молодіжному середовищі [1]. Свою апатію і зневіру вихованці нерідко демонструють шляхом відмови від виконання завдань, дотримання висунутих вимог; зростає схильність до конфліктів, спостерігаються прояви нетерпимості, агресивності, різко знижується престиж знань. До цього додається невідповідність молодих людей до вступу в ринкові відносини, до партнерських взаємин, співробітництва, роботи в команді. Аналіз ситуації дає нам підстави вважати гуманістичне виховання в закладах освіти, в цілому, безсистемним процесом, в якому переважають просвітницькі форми ознайомлення з гуманістичними цінностями, перевагами гуманної поведінки, які часто не знаходять свого вираження в реальному житті і конкретних діях, а також стверджувати про незадовільний рівень сформованості у вихованців ціннісного ставлення до людини як базового інваріантного компонента моральної вихованості. Це підкреслює практичну значущість ціннісної педагогіки, соціального замовлення на посилення гуманістичного виховання молоді, необхідність розробки моделі на основі інноваційних підходів, активних форм, методів, чітких рекомендацій дотримання алгоритму ефективних технологій здійснення цілеспрямованого виховання ціннісного ставлення до людини у кожній молодій людині.

У процесі теоретичного обґрунтування ціннісної педагогіки важлива роль належить концептуально-методологічним засадам досліджуваної проблеми, до розробки яких долучилися провідні українські учені (*людиноцентризм* в освіті В. Кременя, як напрям розвитку духовності нації; *соціокультурні домінанти*, які, на думку О. Сухомлинської, визначають тип соціальності, що залежить від рівня техніко-економічного розвитку; соціально-класову стратифікацію суспільства; етнонаціональну диференціацію; багатоманітність світоглядних орієнтацій, детермінованих релігійними, ідейними, філософськими, науковими установками; *антропологічний підхід*, що набуває дедалі більшої популярності і застосовується, на думку М. Богуславського, у розрізі розвитку педагогічної думки в контексті вивчення людини як особистості; *концепція становлення особистості* в системі «індивід – суспільство» В. Муляра; *інваріанти* ціннісного ставлення до людини, концепція особистісно-зорієнтованого виховання особистості І. Бега; *філософська концепція* «педагогіки добра» І.Зязюна) [6].

А, отже, як стверджується в Національній програмі виховання дітей та учнівської молоді в Україні, актуалізується потреба в суттєвих змінах освітніх пріоритетів на користь гуманістичних цінностей, виховання ціннісного ставлення до людини. Прояв його на різних рівнях спілкування, гуманізація взаємин сприятиме не лише стабілізації їх розвитку, а й створить умови для самоактуалізації, індивідуалізації, суб'єктності, творчості, свободи вибору, самоствердження, активності, успіху, довіри і підтримки кожного вихованця. Моральне становлення особистості, формування гуманістичного світогляду, підготовка до активної, творчої, соціально значущої життєдіяльності є важливою складовою розвитку

суспільства і держави. Виховання (в широкому розумінні) – цілеспрямований процес формування інтелекту, фізичних і духовних сил особистості, підготовки її до життя, активної участі в трудовій діяльності, а у вузькому – систематичний і цілеспрямований вплив вихователя на вихованців з метою формування у них бажаного ставлення до людей і явищ навколишнього світу.

Напрямами державної політики в галузі виховання стали принципи гуманістичної педагогіки, сформульовані в Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», Національній доктрині розвитку освіти, Концепції національного виховання, Конвенції ООН про права дитини. Закладена в них методологія надає пріоритет розвиненій особистості, її життєвому й професійному самовизначенню, самореалізації, життєтворчості, відповідно до гуманістичних і національних цінностей.

Соціокультурна ситуація зумовлює позитивні тенденції виховання як полікультурного процесу, що реагує на всі новітні перетворення в соціумі [5]. Головним завданням вихователя в період таких змін, є допомога в самореалізації, усвідомленні кожним учнем власної цінності та поваги особистої гідності іншого, важливості толерантного ставлення до оточуючих, концентрації зусиль на формуванні гуманістичного світогляду, усвідомленні змісту свого існування, збереженні та примноженні вищих духовних надбань людства. Оновлення виховного потенціалу суспільства на основі загальнонаціональних цінностей сприяє досягненню визнання його важливості на рівні державної соціальної політики.

Наш час характеризується зміною парадигмальних засад, обґрунтуванням морально-правових норм,

доланням моноідеологічних установок на цілі виховання [6]. Одночасно відбувається переосмислення і масове визнання таких ціннісних пріоритетів, як різноманіття стратегій в умовах варіативності виховних систем, підтримка авторських програм і проектів в загальноосвітніх навчальних закладах, нарощування потенціалу взаємодії суб'єктів соціокультурної сфери в реалізації різних за масштабами, функціональною специфікою й технологіями цільових соціально-педагогічних програм державного та регіонального рівня. Загострення уваги на позитивних змінах, які свідчать про надійний курс на стійкий розвиток виховання як загальнонаціонального пріоритету, що одночасно означає становлення стабільної самодостатньої системи формування особистості, вимагає підкреслення того факту, що їх динаміка, нажаль, стримується уявленнями, що традиційно вкорінилися в суспільній свідомості, про виховання в його «школоцентристській» інтерпретації як про «компонент, який супроводжує навчання», як складову частину освітніх послуг. Проте, наукові дослідження й комплексні програми у сфері розробки фундаментальних і прикладних проблем виховання, а також успішні в багатьох регіонах України інноваційні пошуки його сучасної організації й моделювання сприяють поступовому нівелюванню вказаних вище обмежень і розширенню ціннісної соціальної бази виховання як відкритого соціокультурного процесу.

Про це свідчать розроблені і запроваджені в практику державні, відомчі, міжгалузеві програми і концепції; етапні програмні розробки, спрямовані на охорону дитинства, забезпечення здорового способу життя, нормативних прав дітей і молоді. Сукупність цих акцій, без сумніву, здійснили певний вплив на розкриття творчого потенціалу

виховної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах, у сферах залучення шкільної молоді до різних видів суспільно корисної діяльності. Важливим є те, що виховний процес, який відроджується на нових ціннісних пріоритетах, акцентований на духовно-моральну сферу особистості, основу якої складають гуманістичні цінності і феномен громадянськості: суспільне благо і права людини, свобода вибору на базі усвідомленої законслухняності, соціальна справедливість і рівність, моральність і чесність у будь-якій діяльності, патріотизм і толерантність, що базуються на ціннісному ставленні до людини [2].

Як свідчать результати діагностики мікросоціуму, організації виховання з врахуванням оновлених пріоритетних напрямків і технологій на базі гуманістичних цінностей, учні набувають досвіду в усвідомленні ситуації, що склалася в суспільстві (бідність, безробіття, зубожіння вразливих верств населення, соціальне сирітство), оцінці й виборі конкурентоздатного варіанту участі в тому чи іншому виді діяльності; переконання в необхідності волонтерства, благодійності, милосердя, активній протидії проявам насилля, збройним конфліктам. Вони здатні аналізувати міжнаціональні і міжконфесійні відносини, розуміти сутність і значення толерантності, поваги і ціннісного ставлення до іншого в складній життєвій ситуації. Вихованці поступово усвідомлюють необхідність вибору саме гуманістичних ціннісних орієнтацій у процесі морального становлення, дорослішання і громадянського самовизначення. Проте, аналіз шкільної практики дозволив виявити й негативні тенденції. Перш за все, вони пов'язані з труднощами соціалізації учнівської молоді: при досить гарній предметній підготовці доволі низьким є рівень вихованості, активності в залученні до соціально корисної діяльності; відбувається процес відчуження не лише від

авторитетних дорослих, а й від батьків [1]. Як наслідок постійних конфліктів обох сторін, погіршується здоров'я (розвиваються неврози й інші порушення психіки; дається взнаки негативний вплив засобів масової інформації (поширення пасивної реклами алкоголізму, тютюнопаління, вульгарності, примітивізму, романтизації кримінального життя, культу сили, «суперменства», грошей, зброї, миттєвого успіху, маргіналізації в суспільстві, наркоманії). До викликів ХХІ століття ми також відносимо негативні наслідки майнового розшарування; зниження внаслідок зубожіння у певної частини населення культурного рівня; посилення впливу ролі факторів, що викликають пасивне сприйняття дійсності, поширення індивідуалізму і нехтування колективом («випробування усамітненням і самотність у колективі»); недостатність у змісті освіти можливостей навчання розумінню суспільних процесів, актуальних проблем людини. Страшними небезпеками виступають приклади посилення агресивного впливу на молодь реакційних асоціальних об'єднань, войовничих угруповань, релігійних тоталітарних сект; привабливість миттєвого збагачення без тривалого навчання і роботи, прагнення до накопичення матеріальних цінностей; посилення емоційного дискомфорту, послаблення психологічної захищеності, що призводять до депресій, апатії, або й жорстокості. Дозвілля і його форми не відповідають інтересам, і не задовольняють потреби дітей і молоді; система соціального позашкільного виховання не приваблює проблемних учнів. Вони поповнюють лави маргіналів. На місці дитячих організацій утворився вакуум, заповнений демагогічними розмірковуваннями. В багатьох випадках не виправдовує своєї ролі організація учнівського самоврядування. Простежується тенденція до

зниження цінностей освіти, класичних зразків культури, надбань світової літератури. Проблематичним є виховання патріотизму, любові до всього живого, природи, поваги до старших, особистої гідності іншого. Сучасні інформаційні можливості відволікають від візуальних контактів, занурюють свідомість, яка ще тільки формується, у віртуальний світ фантазій, провокують залучення неповнолітніх до комп'ютерної порнографії, примітивних ігор. Комп'ютер завдає відчутної шкоди тим, що привчає молоду людину не думати, а брати готовий матеріал, не читати, а сканувати тексти, не складати, а компіювати, не жити повноцінно, а цілодобово програвати життя біля монітора, а ще гірше – ігрового автомата, втрачати (фізичне, моральне, психічне, розумове) здоров'я, яке неможливо зберегти лише зусиллями вчителів. І це проблема не лише молоді, а всього суспільства. Потворні уявлення про виховання як сукупність заходів, гуртків, секцій, конкурсів і надуманих структур самоврядування, твердження, якщо організована виховна діяльність, то є що планувати, перевіряти, про що звітувати, залишилися нам у спадок від тоталітарного керування освітою. Гуманізація школи починається з фактичного визнання автономності навчального закладу, його права виконувати соціально-педагогічне замовлення й бути відповідальним перед суспільством, дітьми, батьками. Співвідношення влади і свободи, відсутність прагматичної складової в змісті освіти. Потребує удосконалення реальна її варіативність, тобто право і можливість для батьків і учнів, поряд з обов'язковим мінімумом, одержувати ще й ті особисті й професійно важливі знання, вміння, які будуть необхідні молодій людині в дорослому житті. Відсутність цього породжує низьку конкурентоспроможність випускників на ринку праці й суспільних відносин. Одержання знань має

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XV mezinárodní kolektivní monografie

супроводжуватися тими методами й відбуватися в такому середовищі, які були б прийнятні для учнів і сприяли б покращенню їхньої успішності, духовно-моральному становленню, продуктивній діяльності й спілкуванню. Добре, коли сім'я взаємодіє зі школою й іншими освітніми інституціями, прагне до виконання своєї головної функції – виховання власних дітей. Однак часто родина намагається протистояти школі, суспільним тенденціям і сама потерпає від цього. Сьогодні успішне виховання не може здійснити жодна самостійна соціальна група, установа або осередок, школа або заклад додаткової освіти: занадто впливовим є суспільно-негативне протистояння, тож стає очевидною необхідність участі в процесі формування особистості всіх соціальних інститутів, взаємодія їх на засадах партнерства. Загальну соціально-педагогічну систему мають складати органи державної влади і місцевого самоврядування, установи ЗМІ, науки й культури, правоохоронні органи, суб'єкти господарського права, громадські організації, освітні й медичні заклади, військові, технічні, туристичні, натуралістичні, спортивні організації; представники громадськості. Організаційними формами соціального партнерства у розв'язанні суспільно-виховних проблем виступають: міжвідомчі ради соціально-культурної політики, міські піклувальні ради, фонди підтримки соціально-культурних ініціатив, науково-дослідні центри з проблем культурної політики, міські об'єднання установ дозвілля, центри професійної соціалізації, система освітніх закладів, що відповідає інтересам і запитам населення, шкільні й міські об'єднання дитячо-юнацьких молодіжних організацій, інститут волонтерів. Функції таких органів полягають у розробці концепцій, комплексних програм, проектів, планів, змісту, видів і систем соціального

виховання; визначення культурної політики для ЗМІ, телебачення; вироблення рекомендацій з фінансування, інвестицій в освіту, оцінка і просування соціально-педагогічних проектів, правове забезпечення й захист учасників освітнього процесу. Виховний простір є елементом громадсько-педагогічної системи. У визначенні ролі виховного простору заслуговують також на увагу різноманітні за статусом і профілями діяльності недержавні асоційовані, корпоративні за структурно-організаційними принципами та управлінською специфікою центри й об'єднання соціокультурної, соціально-педагогічної та реабілітаційної спрямованості, які доповнюють державну інфраструктуру і знаходяться на стадії нормативно-управлінського облаштування й налагодження взаємодії з владою. Вони проходять шлях становлення і гармонізації ціннісно-пріоритетної сфери гуманістичних відносин, притаманних громадянському суспільству. На думку науковців актуальним завданням сучасної науки управління, що відповідає її гуманістичному призначенню, є розробка ефективних механізмів розв'язання складного комплексу проблем виховання й загальноосвітньої підготовки в ринкових умовах і з обмеженим фінансуванням. Цінними на даний час є розробки стосовно функціонування міських загальноосвітніх комплексів, які являють собою структуру організаційних об'єктів, зміст спільної діяльності яких спрямований на реалізацію завдань загальної середньої освіти і виховання. Соціально-ціннісна роль різноманітних центрів, об'єднань, фірм і масових рухів неминуче буде зростати, а їх діяльність набуватиме загальнонаціональної значущості, статусу вироблення державної української ментальності в розвитку толерантних міжособистісних взаємин, гуманізації спілкування на різних рівнях.

Досягнення цієї багатовекторної мети, на нашу думку, передбачає якісно інакшу соціально-економічну ситуацію і загальний стан соціуму, коли набута ним стабільна зрілість внутрішнього потенціалу буде здатна до глобального протистояння і надійного стримування розвитку негативних тенденцій в різноманітних сферах життєдіяльності суспільства [4].

Не менш суттєвим нам видається організаційно-управлінське забезпечення дії механізмів поліфункціональної міжвідомчої взаємодії, спрямованої на раціональне використання ресурсів життєзабезпечення загальнонаціональних пріоритетів громадянськості й демократії в єдиному соціокультурному просторі. Йдеться про консолідацію і подальшу розробку соціальної політики, глибокого розуміння на рівні масової свідомості важливості досягнення гармонійної всеєдності поглядів, їх доленосної сутності для майбутнього країни, діяльності, спрямованої на реалізацію гуманістичних ідеалів громадянськості в якості загальнонаціонального пріоритету у вихованні.

Важливим у розв'язанні визначених завдань виховної роботи, перш за все, є обґрунтування філософських засад виховання у молодого покоління ціннісного ставлення до людини. Пошуки сенсу існування, зумовлені духовною кризою, привели багатьох мислителів до підвищеної уваги до життя окремого індивіда, до розгляду його як пріоритетного і самоцінного. Саме в цьому напрямку розвивалася філософська думка Е. Фромма, Г. Зімеля, В. Дільтея, К.-Г. Юнга, М. Хайдеггера, О. Шпенглера, А. Бергсона, Ж.-П. Сартра, А. Камю, М. де Унамуно, К. Ясперса, М. Бердяєва, Л. Шестова, М. Лоського, С. Булгакова.

На порозі третього тисячоліття людство вступає в

епоху глобального гуманізму. Критерієм розвитку виступають не абстрактні колективні інтереси, а якість життя конкретної особистості [5]. Гуманізм як система життєвого існування передбачає відповідність способу буття самій сутності людини. Адекватно цьому формується гуманізм як система ціннісних орієнтацій, як світогляд, основою якого виступає ціннісне ставлення до людини. Тотальний контроль за життям і поведінкою з боку держави, нівелювання особистості, стирання із суспільної свідомості національних і загальнолюдських цінностей, насаджування морального релятивізму, лицемірство та розбещеність державно-бюрократичних структур влади, призводили до катастрофічних наслідків. Формувався тип людини аморальної, емоційно недорозвиненої, безвідповідальної, безініціативної – споживача готових матеріальних, інтелектуальних і культурних надбань, якому не потрібна свобода, бо він не знає, як нею користуватися. Не було і немає нічого більш руйнівного, ніж войовниче неучтво і злиденність духу. Нехтування честю й гідністю людини, відсутність у народній свідомості уявлення про самостійність особистості, нерозвиненість почуття особистої незалежності та відповідальності, побутове безкультур'я – явища, які донедавна були типовими для суспільства. Таким був спадок колишнього виховання. Нині національна система освіти відроджується, тому в цьому складному процесі ми маємо враховувати особливості переходу України до демократичного устрою, до ринкових відносин, від авторитаризму до співпраці, а отже, підтверджується актуальність перебудови виховного процесу, а формування особистості, розвитку її моральності на гуманістичних засадах, є незаперечною. Адже саме моральний прогрес вважається головним

MODERNÍ ASPEKTY VĚDY

Svazek XV mezinárodní kolektivní monografie

критерієм розвитку людської цивілізації; усвідомлюється непересічний характер особистої свободи, духовного життя особи. Моральні цінності людства, що пройшли жорстку перевірку (втім, вона ще й досі триває) в соціальних та міжетнічних, міжрасових та міжрелігійних катаклізмах ХХ і початку ХХІ століття, поступово отримують належне визнання в суспільстві, що позначається на удосконаленні соціально-політичної системи в напрямку демократизації, посилення уваги до розвитку культурної творчості, до системи виховання [3]. Культура, як загальнолюдський феномен, все більше набуває ознак єдиного культуротворчого процесу, в якому зливаються джерела національно-духовних форм, як спільний, родовий спадок людства, що реалізується насамперед через утвердження гуманізму і ціннісної педагогіки. Загальна тенденція розвитку духовності веде до подальшої автономізації особи, зростання пріоритету індивідуальності, взаємозбагачення різних форм культури та її етнічно-національної своєрідності. Головним наслідком цього процесу постає утвердження розуміння культури як особливої реальності ціннісно-сміслового існування людини, розуміння її як найпершої цінності суспільства.

Зважаючи на те, що виховання особистості – це надзвичайно складний спеціально організований суспільний процес, спрямований на розвиток у неї певних цінностей, потреб, рис характеру, знань, умінь, навичок і здібностей; який проникнутий глибоко гуманним ставленням до дитини, то у руслі нашого дослідження можна сказати про існуючу різноманітність теорій, покладених в основу наукових розробок щодо його ефективності. Серед науковців існують певні розбіжності у поглядах на суть виховання, його мету і способи реалізації.

У зв'язку з цим можна говорити про наявність різних концепцій виховання [6]. Наприклад, в технократичній виховання – цілеспрямоване формування вихователем дитини відповідно до свого задуму, як різновид продуктивної діяльності, спрямованої на перетворення, «обробку» об'єкта праці. У цьому випадку вихователь подібний до скульптора. Концепція бере початок від Дж. Локка. Пізніше цей напрямок розвивали представники біхевіористичної концепції виховання (Дж. Уотсон, Б. Скінер). Натуралістична ж концепція, на відміну від попередньої, в якій губиться гуманістичний зміст виховання, стверджує, що дитина розвивається спонтанно, сама по собі, як органічно зростає рослина. Вихователь нагадує садівника, який за нею доглядає, сприяє розвитку. Основи такої концепції були закладені в теорії природного виховання Ж.-Ж. Руссо. Далі їх розвивали романтики і реформатори педагогіки, прихильники теорії вільного виховання (Л.Толстой, К.Вентцель), педоцентристи (Дж. Дьюї, С. Френе), представники гуманістичної психології (А. Маслоу, К. Роджерс). Причина різноманітних поглядів полягає в тому, що в основі концепцій лежать своєрідні уявлення про природу людини, що впливає на визначення змісту і методів виховання. У європейській культурній традиції існують різні погляди на природу вихованця і відповідно концепції. Так ідеї первородного гріха відповідає *репресивна педагогіка* (пригнічення волі, підпорядкування батькам, пастирям); ідеї соціалізації, в якій дитина – чиста дошка (*tabula rasa*), на якій суспільство чи вихователь можуть написати що завгодно – *педагогіка цілеспрямованого формування особистості за певним зразком*; ідеї природного детермінізму, згідно якій дитина від народження наділена певним характером – *концепція розвитку природних*

здатків і обмеження негативних проявів; ідеї первісної доброти дитини – концепція вільного виховання, саморозвитку і невтручання. У рамках цих концепцій функціонують базові моделі виховання: директивна, прихованого впливу та сприяння, кожна з яких має певні переваги і сферу свого застосування; і скрізь педагоги керуються гуманними намірами.

Антрополого-методологічні виміри ціннісної педагогіки, гуманізації виховання співвідносяться із визначеними на сучасному етапі напрямками стратегії розвитку особистості. Аналіз педагогічної дійсності свідчить, що в часи різючих перетворень, які відбулися в Україні, кардинально змінилися пріоритети суспільного і особистісного вибору за багатьма соціально-педагогічними і психологічними показниками. Державні структури, які визначають загальну стратегію економічного і соціального розвитку на оновленому етапі, досить виважено підійшли до відмови від колишніх моноідеологічних принципів функціонування суспільної системи, але своєчасно не забезпечили ідеологічний перехід до нової парадигми створення громадянського суспільства, виховання громадянина, що обернулося на початковій стадії реформування станом своєрідного вакууму, падінням моральності, духовності. Економічна і соціальна сфери понесли значні втрати власного потенціалу, напрацювання якого відбувалося протягом тривалого часу. Вони виявилися невідповідними для створення усвідомленої і скоординованої стратегії найближчого і більш віддаленого державного розвитку, зокрема і функціонування освітніх систем, ціннісно-цільової спрямованості програм, проєктів, етапних технологій програмування виховного процесу з метою подолання колишніх стереотипів педагогічного мислення, визнання гуманістичних

пріоритетів як першооснови цивілізаційного просування. Складним і вкрай хворобливим виявився пошук оптимальної методології реформування освітньої системи з її укладом, змісту, форм і методів виховання, традиціями, діяльністю управлінських структур. Слушною видається думка про те, що у розв'язанні проблем сучасного виховання, необхідно враховувати демократичні й гуманістичні зміни в суспільстві, здійснювати сутнісні структурно-функціональні перетворення школи – цієї відкритої системи, для взаємодії різних інститутів, які інтегрують свої функції у розвитку особистісного потенціалу, інтересів, здібностей і потреб дітей та молоді. Набуває розвитку ідея незалежності виховання від політики та ідеології, виведення його цілей із загальнолюдської культури. Воно не повинно залежати від кон'юнктурних ситуацій, від того, які погляди і переконання сповідують люди, які знаходяться сьогодні при владі. Виховання повинно базуватися на постійних, неперехідних ідеях і цінностях [2]. Тому в якості ідейної основи всієї системи ціннісної педагогіки мають лежати вироблені і перевірені багатовіковим досвідом принципи гуманізму. Методологічна стратегія цільового і ціннісно-процесуального оновлення виховання як культурного феномену, що адекватно відображає глобальні перетворення в суспільстві, полягає в пошуках оптимального вибору соціальних і педагогічних технологій і варіативно обґрунтованих виховних систем, функціонально спрямованих на засвоєння суб'єктом на пізнавальному, мотиваційно-вольовому та емоційному рівнях особистісно-значущого сенсу гуманістичних цінностей. У процесі обґрунтування методологічних засад виховання ціннісного ставлення до людини ми зафіксували той факт, що у ході подолання деструктивних тенденцій і

кризових явищ поступово на державному і регіональному рівнях починають виявлятися ознаки становлення глобальної політичної стратегії, в тому числі й у сфері виховання, розробляються методологічні підходи, які сприяють оздоровленню і подальшій стабілізації загального стану макро- і мікросоціуму, соціокультурної, соціально-педагогічної й освітньої діяльності його суб'єктів, соціалізації і морального виховання молоді. У результаті досліджень і в безпосередній практиці пошуку продуктивних підходів і розв'язків проблем виявляється той внутрішній резерв оновлення соціальної сфери, який розкривається, перед усім, у стимулюванні розвитку гуманістичних відносин і демократичних засад спілкування на різних рівнях. Гуманістична спрямованість виховного процесу полягає в тому, що сьогодні виховна система утверджується як соціокультурний феномен, який забезпечує вільний розвиток інтелектуальної і духовної культури людини у мікро- і макросередовищі її існування. Більш конкретно мова йде про створення реальних умов для прояву вільної творчої дієздатності людини у виборі змісту і форми освіти, посилення власних ініціатив у життєвому і професійному самовизначенні в умовах ринку праці і послуг, самоствердження у середовищі собі подібних. Міра гуманізації виховного процесу визначається тим, наскільки він створює передумови для самореалізації особистості, розкриття усіх закладених в ній природних задатків, її здатності до свободи, відповідальності, творчості.

Виховні системи нового типу діють як в освітніх інституціях, так і у відкритому, певним чином структурованому виховному просторі. Системність і цілісність виховного процесу визначають можливість вибору змістовно поліваріативних програм, проектів і

моделей, які розкривають в оновленому ракурсі бачення діяльнісних молодіжних ініціатив, використання оптимальних засобів впливу на формування і самореалізацію особистості, її всебічний інтелектуальний і духовний розвиток на базі гуманістичних цінностей. Виховання різноманітне, різноваріантне, багатомодельне. І саме тому його концепція повинна дати сутнісно інваріантну характеристику педагогічної ситуації, показати її відмінність і способи реалізації у конкретних видах виховної роботи. Осмислити можливість реалізації концептуальних положень оновленої функціонально-варіативної системи виховної роботи здатні ті педагогічні колективи, окремі учителі, які творчо працюють за власними авторськими програмами і проектами.

Аналіз сучасної ситуації, наукових досліджень, які з'явилися останнім часом, свідчить, що на загальному фоні соціального розвитку все більш очевидним і особливо значущим з позиції загальної логіки причинно-наслідкових зв'язків виступає реалізація перетворень у сфері виховання, прояв позитивних тенденцій оновлення духовно-морального потенціалу суспільства [3]. Це стимулює здійснення наукового пошуку і використання комплексних прикладних програмно-орієнтованих педагогічних розробок. І від того, наскільки демократичним за структурою і стилем організації у поєднанні з ефективними управлінськими діями на державному і регіональному рівнях виявиться виховний процес з його спрямованістю на гуманістичні цінності, на реалізацію громадянськості, буде залежати успіх загальної стратегії розвитку держави, темпи просування до стабільного цивілізованого суспільства. Настав вирішальний етап перехідного періоду, коли соціальні науки, і передусім педагогіка, мають відслідковувати, як

відбувається позбавлення від колишніх стереотипів і застарілих форм виховання, і одночасно виробляти концептуально обгрунтовані інноваційні підходи до побудови сучасних виховних систем, створювати технології і методи їх програмування, і варіативного моделювання. Тому в своїх пошуках науковці звертають особливу увагу на визначення найефективніших шляхів, оновлення методології окремих аспектів виховного процесу.

Висновки. З аналізу стану виховної роботи видно, що планомірність, системність ще не стали провідними характеристиками освітнього процесу, що зумовлено, зокрема й недооцінкою важливості ціннісного ставлення до людини, його значення в розвитку громадянського суспільства і майбутнього людства. Отже, існує нагальна потреба в розробці структурно-функціональної моделі науково-методичної системи виховної роботи школи в цьому напрямку засобами людинознавства і позакласної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Stoliarenko, O., Stoliarenko, O., Prokopchuk, V., Zhuravlova, L., Demchenko, I., Martynets, L., & Yakovliy, V. (2021). Fostering a Values-Based Attitude towards a Person in Secondary Schools in the Post-Soviet Space. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 166–188. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/446>

2. Stoliarenko O., Stoliarenko O., Oberemok A., Belan T., Piasetska N., & Shpylova M. (2021). Shaping a Values-Based Attitude toward Human in the Context of Postmodernism via the Structural-Functional Model. *Postmodern Openings*, 12(3), 173-189. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.3/334>

3. Столяренко О. Антропологічні та гуманістичні чинники виховання толерантності сучасної молоді / О. В. Столяренко, Л. М. Магас // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: 36. наук. праць. – Випуск 67 / Редкол.: В. І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця: «Твори», 2021. – 234 с. – С. 40–45.

4. Столяренко О. В. Виховання у школярів ціннісного ставлення до людини: теоретичний та методичний аспекти: [Монографія]. Кн. 1. Людський вимір : історія, минуле і сучасність / О. В. Столяренко. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2017. – 558 с. – 35 авт. арк.

5. Столяренко О. В., Столяренко О. В. Європейські стандарти в сучасних парадигмах реформування освіти // *The world of science and innovation. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2021. Pp. 513–524.* Режим доступу: <http://sci-conf.com.ua>.

6. Столяренко О. В., Столяренко О. В. Парадигмальне розуміння ціннісного ставлення до людини / Столяренко О. В., Столяренко О. В // *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 8th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2021. Pp. 36 – 44.* URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-actual-trends-of-modern-scientific-research-14-16-marta-2021-goda-myunhen-germaniya-arhiv/>

